

JUDICIJM

ROBERTI BELLARMINI POLITIANI

THEOLOGI

CONCORDIAE

DE LIBRO, QUEM LUTHERANI VOCANT

JUDICIJM

ROBERTI BELLARMINI POLITIANI

S. J. THEOLOGI

CONCORDIAE

CUM APOLOGIA BREVI PRO EODEM JUDICIO.

VANITAS

ET

ERRORES CONCORDIAE

DE VANITATE CONCORDIAE.

Insignis igitur vanitas in subscriptione perspicitur. Quorsum enim attinebat, ut omnes ministri, concionatores, ludimagistri, hypodidascalii, sub-criberent? Certe non potest exemplum ullum, ejusmodi subscriptionum, in negotio fidei, ab antiquitate peti. Siquidem ab Apostolice temporibus per annos mille quingentos, in omnibus Conciliis tam generalibus, quam nationalibus, aut provincialibus, soli prelati, qui jurisdictionem aliquam habent, subscribere consueverunt. Sunt etiam interdum addita nomina imperatorum, aut regum, aut principum aliorum; sed ludimastriorum et hypodidascalorum, nulla usquam inventur mentio. Deinde ista subscriptio ad librum Concordiae, ingentis discordie signum est. Qualem enim unionem inter Lutheranos esse existimabimus, quando non solum principes ad Concordiam redigi, sed etiam privati homines ad suscribendum cogi debuerunt? Et quamvis numerosa subscriptio esse videatur, est tamen ipsa quoque argumentum paucitatis. Nam si Catholica Ecclesia ejusmodi subscriptionem requireret, in puncto temporis haberet non octo millia, sed plus quam octingenta millia subscriptorum; neque ex sola Italia libertissime sub-criberent innumerabiles presbyteri et diaconi, atque scholarum et gymnasiorum praefecti, sed etiam ex His-

spania, Germania, Gallia, America, Brasilia, India, Japonia; nec deessent etiam ex Britannia et Palastina. Denique tam numerosa subscriptio, inexcusabilis reddit tam multa, et tam crassa mendacia, quæ nos infra anotabimus. Si enim unus tantum aut alter librum istum, antequam ederetur, vidisset, ignoscis posset fortasse humana imbecillitati, si aliquid erroris obrepisset: at quod sedecim millionum cunctorum crassi-sima illa mendacia, deprehendere non potuerint, quis ferat? Alterum profecto cessarium est, aut caecos omnes fuisse, aut etiam cum mendacis Concordiam facere voluisse.

DE ERRORIBUS CONCORDIAE, DISCORDANTIBUS A SYMBOLIS IN IPSA CONCORDIA RECEPTIS.

I. ERROR.

Primus error est, quod Christus non solum ut homo, sed etiam ut Deus, Patri fuerit obediens. Qui error destruit penitus veram divinitatem Christi, quam Symbolum Nicenum contra Arianos asseruit. Nam si Christus ut Deus Patri obediuit, certe ut Deus a Patre distinguitur, aliud igitur Deus est Pater, aliud Deus est Filius: sed unus tantum est verus Deus, et constat Patrem esse verum Deum, non igitur filius est verus Deus, nec būōne Patri, ut in Niceno Symbolo confitentur. Sursum qui obedit, minor est illo,

qui obedit: nam imperare superioris, obediens inferioris est ergo: si Christus ut Deus, Patri obedit, ut Deus minor est Patri, et mentitur Symbolum Athanasi, cum ait: *Æqualis Patri secundum divinitatem, minor Patri secundum humanitatem.* Adhaec, secundum illam naturam Christus obediens, secundum quam mortuus est: nam ipsa mors, obediens fuit summa, et absolutissima; at non est mortuus Christus secundum divinitatem, sed solum secundum carnem, I Pet. iv. Christo igitur in carne passo etc. Denique cur Apostolus Paulus, ad Philipp. ii. dicturus: humiliavit semel ipsum, factus obediens usque ad mortem, premisit, exinanivit semetipsum formam servi accipiens, nisi ut nos admoneret, non secundum formam servi, qua sequals est Patri, sed secundum formam servi, qua minor est Patri, Christum obedientiam usque ad mortem Deo Patri præstisset?

Sed fortasse non habet Concordia hunc errorem. Inspiciamus igitur an ita sit. In Epitome articulorum controversorum, art. 3. pag. 536. «Credimus, inquit, docemus, et confitemur magno consensu, quod Christus quidem vere sit nostra justitia; sed tamen neque secundum solam divinam naturam, neque secundum solam humanam naturam. Credimus autem Christum totum, secundum utramque naturam, esse nostram justitiam: in sola videlicet obedientia sua, quam ille Patri ad mortem usque absolutissimam præstisset». Hæc illi. Si igitur justitia nostra, id est, nobis imputata, totus Christus est, secundum utramque naturam, et justitia illi in obedientia consistit, quam Christus Patri ad mortem exhibuit, certe sequitur, Christum totum secundum utramque naturam Deo Patri obediens præstisset. Et infra, pag. 664: «Ac sentiendum est, inquit, quod justitia nostra, neque in divina, neque in humana natura, sed in tota ipsius persona consistat: quippe, qui ut Deus et homo, in sola sua tota, et perfectissima obedientia, est nostra justitia». Quid est, qui ut Deus et homo in sua obedientia est nostra justitia, nisi Christus ut Deus et homo, Patri obediens, et ea obedientia, nostra obedientia reputatur? Nec est idem, Deus et homo Patri obediens, et Christus ut Deus et homo Patri obediens. Illud enim personæ divine obedientiam tribuit, sed in natura humana, et Catholicum est: hoc vero utriusque nature tribuit obedientiam, et Arianum

est. Et pag. 663: «Tota totius persone Christi obedientia, quam ille Patri usque ad ignominiosam crucis mortem, nostra causa, præstisset, nobis imputatur». Et infra: «Cum autem obedientia Christi, non sit unius dumtaxat nature, sed totius personæ, etc». Et in his locis, quare dicunt totius persone obedientiam illam fuisse? Non satis erat dicere, fuisse persona? Sed utriusque nature obedientiam non tribuissent, nisi totius persona dixissent. Per totam enim personam duas naturas pag. 727. significare se dicunt. Nec mirum est, professores Augustanae Confessionis et Apologia ita sentire, quandoquidem ipse primarius, tam Confessio, quam Apologia architectus Philipus Melanchthon, in locis communibus anni 1558. loco de Filio, pag. 40. ita scripsit: «Nature divina, non est quidem lacerata, aut mortua, sed fuit obediens Patri, quievit, cessit ire aeterni Patris». Et Martinus Lutherus in lib. de Conciliis et Ecclesia, non solum obedientiam, sed etiam passionem divinitati tribui posse contendit.

II. ERROR.

Alter error est, quod Christus fuerit perfectus munere mediatoris, et Pontificis, non solum per humanam naturam, sed etiam per divinam. Sic enim habent verba Concordie, pag. 736, in articulo de persona Christi: «Itaque Christus est noster mediator, redemptor, Rex, Summus Pontifex etc. Non secundum unam tantum naturam, sive divinam, sive humanam, sed secundum utramque naturam». At quod Christus sit mediator, et Pontifex secundum utramque naturam, etideo non solum ut homo, sed etiam ut Deus, error est, qui aperte pugnat cum Christi vera divinitate, et proinde cum Symbolo fidei, ubi dicitur Christus, Deus verus de Deo vero. Nam mediator per id quo minus mediatoris exercet, necessario distinguatur ab eo cuius est mediator. Est autem Christus mediator Dei et hominum. Ergo, si ut Deus mediator est, ut Deus a Deo distinguitur; erunt igitur duo illi; unus major, alius minor, ut Ariani volebant. Quocirca B. Paulus, I Timoth. II. cum dixisset: *Unus est mediator Dei et hominum, mox adjunxit: homo Christus Jesus.* Et B. Augustin. lib. n. de peccato originali, cap. 28. Non per hoc, inquit, mediator est, quod sequals Patri, per hoc enim quantum Pater, tantum et ipsi nobis distat: et quo-

III. ERROR.

modo erit medietas, ubi eadem distantia est? Ideo Apostolus non ait: Christus Jesus, sed, homo Christus Jesus, per hoc ergo mediator, per quod homo: inferior Patri, per quod nobis propinquior: superior nobis, per quod Patri propinquior. Quod aperius ita dicitur inferiori Patri, quia in forma servi: superior nobis, quia sine labe peccati. Et tract. 82. in Joan. Mediator Dei et hominum, non in quantum Deus, sed in quantum homo est, Christus Jesus. Deinde si Christus, ut Deus, mediator est, sequitur unum et duobus, aut totam Trinitatem esse mediatrixem, aut Christum non esse unum Deum cum Patre et Spiritu sancto, sed alium quemdam Deum. Nam quod uni persona convenit ratione Deitatis, id etiam aliis omnibus personis convenit, que habent eandem Deitatem. Igitur esse mediatorem, quod Filio convenit ratione Deitatis, quandoquidem ut Deus mediator est, convenit etiam Patri et Spiritu sancto, si unum et eandem cum Filio Deitatem habent; vel si non convenit, certe non habent. Denique esse pontificem, et sacerdotem, intrinsecum et essentialiter includit esse creaturam, et longer minorem eo, cui sacrificium offerri debet. Omnis enim pontifex et sacerdos minister Dei est, et cultu latrice Deum summum colit, dum ei sacrificium offert. Ergo si Christus, ut Deus est, pontifex etiam est, et Patri suo sacrificium deferat, profecto ut Deus, Patri suo longe minor, atque adeo vere et proprio creatura est. Hinc videlicet Ariani inter propositiones suas, que leguntur apud Augustinum tom. 6. in serm. Arianorum, etiam istam numerabant, quod Filius Dei minister et sacerdos sit Patri sui. Ipse vero B. Augustin. lib. I. de consenso evangelistarum, cap. 3: Secundum hominem, inquit, Christus et Rex, et Sacerdos effectus est, ut esset ad interpellandum pro nobis mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus. Et lib. x. de Civit. Dei, c. 20: Unde, inquit, verus ille mediator, in quantum formam servi accipiens, mediator effectus est Dei et hominum, cum in forma Dei sacrificium cum Patre sumat, cum quo est unus Deus. Et S. Cyrilus in Apologia pro capitulis suis adversus Orientales in defensione decimi capituli. Quando, inquit, factus est homo, vocatus est et Pontifex; non quod majori Deo offerret sacrificium sed sibi ipsi et Patri. Et infra: Dicitur est, inquit, sacerdos proper humanitatem. Et lib. xi. in Joann. cap. vii: In quantum, inquit,

filius et Deus est, una cum Patre bona nobis largitur; in quantum vero mediator est, et Pontifex, nostras preces ad Deum adducit.

III. ERROR.

Tertius error est, quod natura humana Christi sit ubique vere, et realiter. Sic enim loquitur liber Concordie, in articulo de Corona Domini pagina 572: «Dextera Dei ubique est; ad eam autem Christus, ratione humanitatis sue, vere et re ipsis collocatus est: ideoque praesens gubernat, in manu sua, et sub pedibus suis, ut Scriptura loquitur, habet omnia que in celo sunt et in terra». Et infra pag. 731: Revera omnia implet, et ubique non tantum ut Deus, verum etiam ut homo, praesens dominatur a mari ad mare». Et similiter leguntur pag. 743.

Porro hic error repugnat primo Scripturis, que passim asserunt, Christum ratione humanitatis, alicubi non fuisse. Joan. vi. Cum vidiisset turba, quid Jesus non esset ibi. Joan. xi. Lazarus mortuus est, et gaudeo proper vos, ut credatis, quoniam non eram ibi. Matth. ult. Non est hic, surrexit.

Secundo, repugnat articulus Symboli, de Christi conceptione, nativitate, passione, morte, descensu ad inferos, resurrectione a mortuis, ascensione ad celos, et descensu ad iudicandum. Nam articulus de conceptione, docet in solius Mariæ utero corpus Christi fuisse. At si ubique fuit statim ab incarnatione, ut adversari docent, fuit in uteri omnium feminarum, immo etiam omnium virorum. Articulus de nativitate docet, Christi corpus post nonum mensem ex utero prodisse, et sic vere esse natum. At secundum ubiqüistas, ante nonum mensem, immo primo die conceptionis fuit extra uterum, et post nonum mensem adhuc erat in utero, nec inde unquam exiit. Nec valet responsio quam adferunt, cum dicunt, Christum vere esse natum, quia cum fuisset in utero localiter spatio novem mensium, et non alibi, postea esse cepit localiter extra uterum, et non in utero. Haec, inquam, solutio nihil valet, nam quod vere est ubique, sive localiter, sive alio modo sit, non potest vere et proprio moveri de loco ad locum, sed solum potest metaphorice moveri, id est, apparere, ubi non apparebat, licet ibi esset. Quemadmodum Deus, qui ubique vere est, tamei non localiter, moveri non potest, sed solum apparere et ostendere se, ubi antea non videbatur

esse; quamvis ibi esset. Eodem igitur modo, si corpus Christi ab ipsa conceptione ubique fuit, licet non localiter fuerit ubique, tamen nunquam vere moveri potuit de loco ad locum; et proinde nativitas ex utero, non verus ex utero egressus, nec vera nativitas, sed tantum apparens, et metaphorica fuit. Pari ratione destruunt ceteri articuli. Qui enim semper ubique fuit, non vere potuit in passione trahire de loco Cœna ad hortum, nec de horto ad dominum Caiphæ, ne inde ad prætorium Pilati, nec inde ad montem Calvaria: nec potuit in morte separari anima a corpore, ita et corpus sine anima in sepulcro jaceret, et anima sine corpore ad inferos descendere: nec potuit vere anima in resurrectione ad corpus redire: nec corpus illud redivivum de clauso sepolcro egredi; nec intrare ad discipulos januas clausis; nec denique vere potuit in celum concendere; nec poterit vere in novissimo die de celo descendere. Sed haec omnia metaphorice exponi debent, quemadmodum cum de Deo legimus ejusmodi mutationes.

Tertio, repugnat hic error veritati corporis Domini in Cœna, et quod admirabile est, confirmat Zwingli sententiam, ad quam destruandam excogitatus est. Nam si corpus Christi, ab ipsa conceptione est ubique, non egemus sacramento Cœna, ut presentiam habeamus corporis Domini. Quid igitur sacramentum Cœna facit? non exhibet certe presentiam corporis Domini: nam haec antea quoque aderat. Quid igitur facit? nisi hoc quod significat Christi corpus adesse? At hoc volunt Zwingiani, ex vi sacramenti Cœna nihil nos habere, nisi signum. Et hoc idem videtur liber Concordiae agnoscere, pag. 743, cum ait: «Quare eum presentem habemus, non tantum secundum divinam, verum etiam secundum humanam naturam: iuxta quam ipse frater noster est, et nos caro sumus de carne ejus, et os de ossibus ejus. Et sane in his qui rei confirmationem, sacram suam Cœnam institutum: ut testaretur, se etiam secundum eam naturam, qua carnem et sanguinem habet, nobiscum esse, in nobis habitare, et efficaciter operari velle». Præterea, si Christi corpus ubique est, non potest vere cum pane, quantumlibet consecrato, sumi, nec sanguis ejus cum vino, quantumlibet etiam consecrato, bibi. Nam panis et vinum ideo sumi vere possunt, quia non sunt ubique, et proinde vere transiunt de mensa ad manum, de manu ad os,

de ore ad stomachum: quæ de Christi corpore et sanguine dici non possunt, si ubique sunt: quemadmodum, licet Deus ubique sit, nemo tamen cum pane Deum comedit, nec cum vino Deum bibit. Quorū igitur Eucharistia? Ut habeatur Christi corpus fructuose, dicit aliquis Brentianus; ergo solus fructus, sola efficacia, sola virtus corporis Domini sumitur in Cœna; at hoc ipsum docent Calvinisti.

Quarto, repugnat haec ubiquitas decreto Dresdensi, quod in eadem Saxonie, ab iisdem Confessionis Augustana theologis, ante annos circiter decem promulgatum est, id est, anno 1571, ubi præter alia haec verba leguntur: «Commentitia ista communicatio physica, quæ nostro primum tempore cum ubiquitate corporis Christi introduci cœpta est, universæ orthodoxæ Ecclesiæ, et toto orbi Christiano, inde usque ab initio ingonita fuit, atque etiamum à Pontificiis ipsis rejicitur, et taxatur acerime». Et infra: «Commentitia illa ubiquitas, horreadum in modum corrupit omnes pene articulos fidei de Christo, ac discribet divinæ et humanæ naturæ in Christo in primis delet, atque evertit». Haec ibi tunc. Nunc autem sacramenta fidei dogmata esse debent, quæ ante annos decem pestilentissimæ hereses erant. Ista videlicet est constantia Theologorum saxoniorum.

Quinto, repugnat sententia primaria autoris Confessionis, et Apologiae, qui duo libri primum locum in Concordia obtinunt. Philippus siquidem Melanchthon in epist. ad Fridericum comitem Palatinum, quam scripsit anno 1531. ita loquitur: «Alii ubique excogitarunt». Et addit: «Haec sunt portentosa omnia, ignota eruditæ vetustatis». Denique repugnat S. Augustino, et omnibus Patribus. Ac, ut cetera omittamus, Augustinus, in epist. 57. ad Dardanum, non solum docet, Christi humanitatem non esse ubique, sed etiam solvit primarium argumentum adversariorum. Illi enim existimant, necessario sequi, ut Christi humanitas sit ubique, si conjuncta est personaliter Verbo, quod sine dubio est ubique. At S. Augustinus: Homo, inquit, Christus, illo die secundum carnem in sepulcro, secundum animam in inferno futurus, Deus vero idem ipse Christus, ubique semper est. Et infra: Non est autem consequens, ut quod in Deo est, ita sit ubique ut Deus. Nam et de nobis verissima Scriptura dicit, quod in illo vivimus,

movemur, et sumus, nec tamen sicut ille, ubique sumus; sed alter homo ille in Deo, quoniam aliter et Deus ille in homine, proprio quadam et singulari modo. Una enim persona Deus et homo est, et utrumque est unus Christus Jesus, ubique per id quod Deus est, in celo autem per id quod homo. Haec ille. Neque hic locum habent distinctiones de variis modis essendi in loco. Nam S. Augustinus negat in formaldipsum, quod adversarii docent. Ipsi enim volunt, proper unionem hypostaticam, Christi humanitatem necessario esse debere ubicumque est Verbum, modo quadam supernaturali, et divino: at hoc idem Augustinus negat. Et præter exemplum ab eo adductum habemus etiam insigne exemplum in anima rationali. Nam caput unum est anima, et tamen non ubicumque est anima, ibi continuo est caput; cum anima sit etiam in pedibus, ubi certe non est caput.

IV. ERROR.

Quartus error est, quod Christi humanitati sint collata vere et realiter multa attributa divina, ut omnipotentia, omniscientia, omnipresentia, atque adeo ipsa divina maiestas. Qui error destruit veritatem humanitatis Christi, renovat hæresim Eutychetis, et pugnat cum Symbolo fidei. Nam si Christi humanitas, vere et realiter non solum est ubique, quia est in toto mundo, sed quia habet omnipresentiam et immensitatem, quam habet Verbum, et proinde est in infinitis spatiis imaginariis extra mundum, vel certe esse potest: profecto est formaliter infinita et immensa; et cum non sit infinita magnitudo molis, ut adversarii concedunt, nam dicunt, eam non esse diffusam ubique localiter, infinita erit magnitudine virtutis; infinita autem virtus infinitam essentiam requirit. Est igitur Christi humanitas essentia infinita; et proinde vel est conversa in deitatem, vel duo sunt entia infinita. Idem argumentum de omnipotentia, et aliis Dei attributis fieri potest. Sed verba Concordia audiamus, pag. 734: «Adeptus autem est Christus, secundum humanam naturam, plenam possessionem, et divina maiestatis usurpationem». Haec ibi. Jam si Christus secundum humanam naturam adeptus est divinam maiestatem; ergo secundum humanam naturam est Deus. Ergo secundum humanam naturam non est homo. Nec enim idem secundum idem, duo disparata esse potest. Et pag. 744: «Jam etiam secundum assumptam humanam naturam, omnia novit, et revera omnipotens est». Hæc ibi. Ecce quam aperte dicunt, Christum et hominem esse omniscientem, et omnipotentem; quod quid est aliud quam dicere, Christum, ut hominem, non esse hominem, sed Deum? Et pag. 745: «Scriptura sacra hanc majestatem omnipresentię soli Christo, nulli autem ali homini tribuit». Et paulo ante dixerant, se de Christi humanitate loqui, et non de sola divinitate, cum Christo tribuunt omnipresentiam. Denique pag. 738. prolixè docere conantur, Christi humanitatem capacem esse infinitorum attributorum, vere et realiter sibi communicatorum per hypostaticam unionem. Nec satius expedient se, cum dicunt, hanc esse idiomatum communicationem, quam etiam veteres Patres agnoverunt. Nam communicatione idiomatum, secundum Patrum doctrinam, non tribuit uni natura ea que sunt alterius, sed tribuit uni supposito utriusque naturae proprietates. Vide de communicatione idiomatum Ambrosium lib. II. de fide, cap. 4. Augustinum lib. I. de Trinit. cap. 13. Cyrillum in defensione 4. Anathematismi. Et Joan. Damascenum lib. III cap. 4. Et præterea communicatio idiomatum, quam Patres agnoscent, mutus est, et non minus Deo convenit quam homini. At adversarii, humanae nature tribuant realem communicationem divinorum attributorum; divinas autem non tribuant realem communicationem humanarum proprietatum; ut in hac ipsa Concordia diserte docent, pag. 736. Itaque recte Dresdensis decretum, cuius supra mentionem fecimus, ab iisdem Saxonis ministris editum, ita aliebit habet: «Quod præcipuum fidei nostra, et Ecclesiæ caput est, videlicet articulum de duabus naturis in Christo, id communis idiomatum, reali et physica, in ipsis naturis communicatione, depravari horribiliter; atque econtra, hereses jam olim damnatas, Marcionitarum, Arianorum, Manicheorum, Samosatenium, Valentiniionario, Sabellianorum, Nestorianorum, Eutychianorum, et Monothelitarum, reduci atque innovari, satis evidenter demonstratum est». Haec ibi.

V. ERROR.

Quintus error est, quod unio hypostatica consistat in communicatione divinorum at-

tributorum. Tametsi enim pag. 744. videntur dicere communicationem istam esse posteriorem unione hypostatica, sic enim loquuntur: « Propter unionem autem hypostaticam, et ex ea consequentem communicationem, etc. », tamen in pluribus locis aperte indicant, in ista communicatione consistere unionem hypostaticam, pag. 729: « Propter hanc, inquit, hypostaticam unionem, que sine vera illa communicatione nec cogitari, nec subsistere potest, etc. ». At certe id non est posterius, sed est vere de essentia, sine quo alterum nec esse, nec cogitari potest. Et pag. 730: « Et sane, inquit, veteres Ecclesie Doctores, duo haec vocabula, κοινωνία καὶ τοπος, communicationem et unionem in explicatione hujus mysterii coninxerunt, et alterum per alterum declararunt». En quam aperte idem esse volunt unionem hypostaticam, et suam illam communicationem proprietatum. Cum ergo dicunt, unum exaltero sequi, vel manifeste secum pugnant, vel intelligunt de consecutione logica, non physica, quomodo dicimus, ex eo quod aliquis est homo, sequi ut sit animal rationale.

Porro haec sententia, quod unio hypostatica consistat in illa communicatione divinorum attributorum, destruit omnino mysticam Incarnationis. Nam in primis, cum divina attributa, id est omnipotentia, omniscientia, omnipresens, et similia, sint communia toti Trinitati, si in illorum communicatione consistit unio hypostatica, sequitur, omnes tres personas esse incarnatas. Ut enim secundum Catholicam fidem, quam exposuerunt veteres concilia generalia, 3. 4. 5. et 6. ideo sola persona Filii incarnata est, quia una facta est per communicationem subsistente proprie ipsius Filii: ita secundum adversariorum sententiam totam Trinitatem incarnatam esse necesse est, cum unio facta sit in eo, quod est commune toti Trinitati.

Deinde si unio hypostatica consistit in communicatione attributorum, sequitur, Pater, et Filium, et Spiritum sanctum, unitos esse hypostatica, atque unam tantum esse personam. Nam Pater dignando Filium, omnia sua attributa illi communicavit, et similiter Pater et Filius producendo Spiritum sanctum, omnia sua attributa illi communiearunt. Præterea, aut volunt hypostaticam unionem consistere in communicatione om-

nium attributorum, vel aliquorum tantum; si omnium, impossibilis erit unio hypostatica. Nam inter attributa Dei, numeratur vera aeternitas, que principio et fine caret: at impossibile est rem creatam care principio, et saltem certum est, Christi humanitatem non fuisse ab aeterno. Pari ratione, Dei proprium est, carere principio effectivo; at id nullo modo creature communicari poterit. Si vero aliquorum tantum quis dicere poterit que sint illa, cum eadem sit ratio omnium? Ut enim esse potest unio hypostatica, sine communicatione aeternitatis, cur esse non poterit sine communicatione omnipresentie, vel omnipotentie? Denique ista attributa non possunt esse naturae humanae essentialia, erunt igitur accidentalia; id quod liber Concordie asserere videtur, cum pag. 744. explicat istam communicationem, per operationem divinitatis, quam exercet per humanitatem. At hac ipsa est Nestorii heresis, qui Verbum cum homine per operationem conjugebat; estque haec heresis expressa damnata in concilio V generali cap. 4. et 5.

VI. ERROR.

Sextus error est, quod totus Christus, Deus et homo, ad inferos descederit. Id quod aperte sequitur ex tertio errore, et præterea in ipsa Concordia diserte asseritur, pag. 730: « Simpliciter, inquit, credimus, quod tota persona Deus et homo post sepulturam ad inferos descederit ». Atque hic error cum duobus, immo etiam tribus articolis Symboli pugnat; destruit enim mortem, sepulturam, et resurrectionem Christi. Nam si Christus homo descendit ad inferos, vivus non mortuus descendit; mortuus enim non est homo, cum omnis homo per mortem desinat esse homo. At si Christus vivus, et de cruce descendit, et vivus pervenit ad inferos, non anima solum descendit, sed etiam caro; non enim sola anima homo dici potest: quod si anima et caro descendit, quid, queso, jacut, in sepulcro? Denique si Christus semper fuit homo, nec unquam vere mortuus aut sepultus est, certe nec vere etiam resurrexit; non enim resurgit homo, nisi quando per novam vitam iterum incipit esse homo, qui per mortem desierat esse homo. Atque hec pauca de erroribus contra Symbolum sufficient.

MENDACIA CONCORDIÆ

PRIMUM MENDACIUM.

In prefatione Concordie, atque adeo in ipso principio prefationis, habetur illustris mendacium de Confessione Augustana, quod videlicet in totum orbem terrarum sparsa, ubique percrebuerit, et in ore et sermone omnium esse copriter. Nam ex tribus partibus orbis terra, dura, Asia atque Africa, ne nomen quidem Augustanae Confessionis adhuc audierunt; in Europa, que tercia pars est, Gracia, Italia, Hispania, aut omnino quid sit Augustana Confessio, ignorant, aut eam ut perniciosa et hereticam doctrinam execrantur. Gallia ac Britannia, partim a Catholicis, partim a Calvinisticis habitantibus, quorum illi Augustanam Confessionem aperte repudiant; isti solo nomine recipiunt. Quamquam novam hanc in Confessione Concordia, Calviniste, ne quidem nomine amplectuntur. Solus restat angulus Germaniae, isque non totus, in quo sese fama Confessionis dilatet. Nam et in ipsa Germania Zwingiani, et Anabaptistæ inveniuntur, qui Confessionem August. numquam receperunt. Quid? quod initio nec in parte Germanie Confessio Augustana locum haberet potuit. Nam eo ipso anno quo Auguste nata est, Auguste quoque extincta quadam modo est. Siquidem a Theologis Catholicis refuta, et ab imperatore Carolo V publice damnata fuit in generali recessu; cui damnationi subscripserunt electores 5, ecclesiastici principes 30, seculares 23, abbaties 22, comites et barones 32, civitates liberae et imperiales 39, cum ipsi confessioni solum subscripserint elector 1, principes 6, civitates 2. Quocirca merito Philippus lib. 1. Epist. in epist. ad Joan. Obernburgerum ita scribit: « Non defector, inquit, recordatione Comitorum Augustanorum, in quibus tristi, ac atrocis sententia damnati sumus ». Nec solum Auguste confessio vix dura, extincta fuit, sed etiam in duabus archivis ita sepulta, ut per totos annos 40. lucem non

viderit. Confessio enim Germanica in cancellaria Moguntina, Latina vero in Bruxellensi longissimo tempore delituerunt, aliae interim singulis prope annis edebantur, aliae atque aliae; que cum omnes Confessionis Augustanae titulum pre se ferrent, tamen et verbis, et sententiis, cum inter se, tum ab illa prima plurimum dissentiebant. Itaque gloriosum illud encolum Augustanae Confessionis, quod in totum orbem terrarum sparsa, ubique percrebuerit, ita interpretandum esse videtur: Confessio Augustana, id est, Confessio, falsum nomen gerens Confessionis Augustanae per totum orbem terrarum, id est, in quadam angulo Septentrionis, ubique sparsa percrebuit, id est, in aliquo oppidis Germanie audiò cepit.

II. MENDACIUM.

In eadem prefatione, ultra medium, protestant adversarii, in negotio Cena ad nulla alia fundamenta pios homines deducendo esse, quam verborum institutionis Testamenti Domini nostri Iesu Christi; licet tam ipsi, quam etiam Lutherus, inviti pertracti sint ad disputationem de unioni personali durarum in Christo naturarum. At in ipsa Concordia, pag. 717. et iterum pag. 717. in articulo de Cena Domini, una cum Lutheru, quatuor alia fundamenta jacint. Primum est, quod Christus sit Deus et homo, in una persona, indivisus, et inseparabilis. Secundum, quod duxera Dei est ubique. Tertium, quod verbum Dei sit neque falsum, neque fallax. Quartum, quod Deus variis modis habet, novitque, quibus aliquo in loco esse potest. Mendax igitur est hujus prefationis protestatio.

III. MENDACIUM.

Prefatione Confessio, ad Carolum V pag. 6. ita habetur: « Offerimus in hac religionis causa, nostrorum Concionatorum, et nostram Confessionem; cuiusmodi doctrinam ex Scri-